

Referat av Dalarnas regionala Energi- och klimatseminarium den 5 maj 2015.

Maria Norrfalk inledde traditionsenligt. Hon påpekade att vår konsumtion är det som skapar vårt ekologiska fotavtryck och våra hushåll står för 80 %. När man har kunskaper måste man agera utifrån dessa. Stefan Edmans utredning "Bilen, biffen och bostaden" kom för 10 år sedan. Dalarnas sorgebarn är transporterna där utsläppen ökar. Vindkraften hämmas av svaga kraftnät.

Johan Kuylenstierna (chef för Stockholm Environment Institute) tyckte det var modigt att ta upp konsumtionen kopplad till välfärden. George Bush d.ä. sade vid Riokonferensen 1992 att den amerikanska livsstilen inte var öppen för förhandlingar.

Maria Saxe som är energi- och klimatstrateg på länsstyrelsen nämnde Generationsmålet: "Vi ska till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser...."

(Riksdagsbeslut 1999 och 2000). I länet pågår översyn av Landstingets, Falu och Borlänge kommuner inköp och Dala Ekoguide författad av Anja Lenner och Elina Carblom (ett samarbete mellan Naturskyddsföreningen i Dalarna, Falu och Borlänge kommuner och Coop Norra Backa). Utsläppen av växthusgaser i jordbruken kommer inte så mycket från energianvändningen som från jordbearbetning och idisslare. Vi äter alltmer kött. Rekommendationen är att äta högst 500 g nötkött i veckan.

Byggdialog Dalarna har ett samarbete med Mount EE som syftar till att få kommuner att våga beställa lågenergibygnader. Antalet sådana ökar i Dalarna varav hälften är ombyggnation.

Fredrik Warberg, civilekonom som startat tidsverkstaden tillsammans med Jörgen Larsson talade om välbefinnande och hållbar konsumtion (= lagom konsumtion – då räcker jordens resurser). Sverige intar 10:e plats av 152 på värstinglistan ekologiska fotavtryck. Läget på planeten är att vi använder alltmer fossila bränslen och att västvärlden ökar sin konsumtion.

En anledning till hopp är att de förnybara energikällorna växer starkt.

För att klara målet högst 2 graders uppvärmning måste utsläppen av växthusgaser (mätt som CO₂e) minska med 85 % 2050. Fredrik tror att 60 % av detta kan nås genom ny teknik och 20 % genom ändrad konsumtion. Frågan är hur villiga vi svenskar är att ställa om vår konsumtion. Gubbstrutten: Ja, det går om det inte går ut över bilen, bostaden fritiden och matvanorna. Konsumtion gör oss lyckliga men oftast bara en kort tid – sedan har vi vant oss och återgår till den gamla lyckonivån. Enligt en forskare på Harvard har de materiella resurserna ökat starkt, men de materiella önskemålen har ökat dubbelt så mycket. Vi lever i en kultur som gynnar konsumtion. Reklambranschen i Sverige omsätter 62 miljarder kr per år medan anslagen till forskning och utbildning ligger på 57 mdr.

Flygresandet är något vi måste ändra på: man kan åka X2000 74.000 ggr Stockholm – Göteborg med samma CO2-utsläpp som en resa med flyg samma sträcka (se mer om flyg nedan i Sanna Due-Sjöströms inlägg).

Man glömde cykelbanan vid byggande av motorvägen Falun – Borlänge.

Rött kött ger per kg 12 – 40 kg CO2-utsläpp och ger proportionell ökning av tarmcancer.

Hopp nr 2 för hållbarheten: Attraktiva livsstilar konkurrerar ut konsumtionen. Nya mönster med inriktning på kvalitet, funktionskonsumtion och samarbete (t.ex. bilpooler), reparationer, cyklande, compact living.

Ökade klyftor i samhället driver på konsumtionen (läsvärda böcker: The spirit level och Jämlikhetsanden).

Politikerna måste tillmötesgå näringslivets behov av framförhållning 20 år.

www.tidsverksaden.se Mail: fredrik@tidsverkstaden.se Bok: "Rik på riktigt" (Natur och Kultur).

Åsa Portnoff Sundström, hållbarhetschef på Clas Ohlson berättade om företagets höga miljöambitioner. Hållbarhet integreras i övriga mål, man kontrollerar producenterna, är noga med kemikalier och energieffektivitet och tänker på mänskliga rättigheter.

Transporterna tar 82 % av energin och man går över från bil och flyg till tåg och båt. LED ersätter glödlampor. I robotbetjänade lokaler sänks temperaturen. Man har skapat ett brett sortiment av reservdelar, byggt reparationsverkstäder och tar emot tomma färgpatroner. Det skall vara lätt att hantera avfall.

Anita Aspegren från avd. energieffektivisering på Energimyndigheten talade om styrmedel för att stimulera en energieffektiv konsumtion. Mellan visionen och att det händer något konkret på fältet finns en massa annat att hantera. Det handlar om lagar och regler, priser, information, att stötta innovationer, att engagera, ge bra fysiska förutsättningar. Man skall främja bra val, skapa delaktighet, avväga stöd och avgifter, ta bort dåliga val (ex. glödlampor), E-märka .

Sanna Due-Sjöström, Naturvårdsverket, har tidigare arbetat på Nordiska Rådet med avfallsfrågor. Hon talade om cirkulär ekonomi: man kan inte ha en ekonomi som omvandlar råvaror till avfall utan produktion och hållbar användning måste leda vidare till återanvändning (recycling). Sedan 1940-talet har avfallet ökat 10 gånger och trenden fortsätter. Ung. 80 % av recycling hindras av designen (ex. inbyggda batterier). Motmedlen är leasing, begagnatmarknad, ökad livslängd på produkter, att underlätta reparationer. Mellan 30 och 50 % av producerad mat når aldrig en mänsklig mage. Till en kopp kaffe går det åt 175 liter vatten i produktionen.

Svenskarnas flyg har ökat kraftigt och medför koldioxidutsläpp på 1,1 ton koldioxid (CO₂e) per år och invånare (betänk att vi bara får släppa ut 1 ton totalt). Hälften av svenskarna flyger inte, men 20 % svarar för hälften av flygets utsläpp – den del som är trendsättare.

Vi måste minska den marina nedskräpningen. Den innehåller mycket peelingprodukter. L'Oréal och andra har tagit bort mikroplaster i sina produkter.
Många 15 – 17-åringar har dålig koll på sin konsumtion och hur det påverkar miljön.

Per Grankvist höll ett underhållande föredrag om hur man kan förena hållbarhet och lönsamhet. Han har skrivit boken "Corporate Social Responsibility i praktiken, hur företag jobbar med hållbarhet för att tjäna pengar", Liber förlag. Att tänka på vad som smart eller dumt genom att använda sunt förnuft rekommenderades till vanligt folk (men jag förstod inte riktigt om detta även omfattade företagare och finansfolk).

Seminarier. Av 11 seminarier valde jag två.

Unni Öhman och Kjell-Olof Matsson från Borlänge kommun resp. Borlänge Energi talade om hur man uppnå mål via bra upphandling. Man kan ställa krav på leverantören om ekologisk odling, certifiering och sociala kvaliteter. På detta sätt har Borlänge kommun sparat transporter motsvarande 9 varv runt jorden.

Borlänge har nu lyckats få produktion av fordonsgas av avfallsslam och matavfall och håller på att bygga en första tankstation på Skinnargatan (nära ICA Maxi). Det skall i första skedet räcka till 40 bilar från Borlänge Energi. Dessutom ordnar man en el.snabbladdare vid PK Möbler.

Ulf Wiklund på Tyréns AB berättade att företaget utvecklat en svensk modell att beräkna den totala belastningen av en byggnad (utvinning av råvaror, produktion av byggnadsmaterial, anläggning, användning inkl. drift och underhåll och slutlig hantering/rivning), dvs en livscykelanalys. Med en sådan beräkning kan man jämföra t.ex. en betongbyggnad med ett trähus. Trähus har visat sig vara ett bra alternativ och numera bygger man även rätt höga hus. Tidigare lade brandskyddsmyndigheter hinder för trähus.

I den **avslutande panelen** diskuterades bl.a. vilka som skulle ta sig an stora förändringsarbetet för att rädda framtiden. Fredrik trodde att borgmästarna var de som kunde förändra. Anton Grenholm frågade vad Falun kunder göra och vilka verktyg kommunen har. Maria Norrfalk tyckte att det inte var fel att företagen fick tjäna pengar. Lisen Bucht (lärare) undrade hur vi skulle undervisa barnen och ansåg att lärarna inte fått lära sig om hållbar utveckling. Kerstin Angberg-Morgården tyckte att politikerna kunde vara mycket fränare.

Själv tycker jag i mitt stilla sinne att vi nog måste hjälpas åt allesamman så gott vi kan.

Skrivet den 29 maj 2015 utifrån egna anteckningar

Jan-Olof Blomberg (som deltog som representant från Naturskyddsföreningen i Borlänge)